బహుదూరపు బాటసారులు

ముసునూరి పేరయ్యశాస్త్రి

"నమస్తే సార్."

"ఆఁ ..."

"రెన్యువల్ కోసం వచ్చానండి."

"నీ ముఖం చూస్తేనే ఆ విషయం తెలుస్తోంది గానీ, ముందవతలకెళ్ళి నిలబడు" నిర్లక్ష్య ధోరణిలో అన్నాడు రెన్యువల్ గుమస్తా.

సుందరం కాస్త చిన్నబుచ్చుకుని బయటకొచ్చేశాడు. వచ్చి అక్కడే జాగా చూసుకుని కూర్చున్నాడు. తనొచ్చిన పనవుతుందో, లేదో! సందిగ్ధంలో పడి తలమునకలై పోతున్నాడు.

రెన్యువల్ చేయించుకున్న వాళ్ళు పనై బయటకొచ్చేస్తుంటే, చేయించుకోవాలసిన వాళ్ళు లోపలికెళ్ళి, సుందరం లాగే చీదరించబడి బయటకొచ్చేస్తున్నారు.

పావుగంట గడిచింది.

అందరికీ పిలుపొచ్చింది రెన్యువల్ గుమస్తా నుంచి. అందరూ వెడుతున్నారు. సుందరం కూడా వెడదామని లేవబోయి, ఒంటరిగానే ఆయన్ని కలుసుకోవాలని కూర్చుండి పోయాడు మళ్ళీ. గంటవరకూ అతని దగ్గర రష్ తగ్గలేదు. ఆ తర్వాత మెల్లిగా లేచి వెళ్ళాడు.

"నమస్తే సార్."

"ఆఁ...ఏమిటి ?"

అతని కళ్ళు చాలా క్రూరంగా కనిపించాయి సుందరంకి. అతని మాటల్లో మార్దవం లేదు.

"రెన్యువల్ కోసం వచ్చానండి."

"ఇందాకా చెప్పావుగా! గుర్తుంది, కార్డేది ?"

"ఇదిగోనండి."

రె. గుమాస్తా చూసాడు. చూసి కార్డు మీదకి విసరి, "అది స్పాయిలయి వెలయింది, మళ్ళీ రిజిస్ట్రేషన్ చేయించుకోవాలి." అన్నాడు.

సుందరం ఏదయితే తను వినకూడదను-కున్నాడో, అదే వినేసరికి చమట్లు పట్టేసినాయి. ముఖం విచారగ్రస్త మయింది.

"సార్..."

"ఏమిటయ్యా! చెప్పాముగా స్పాయిలయిందని."

"అదికాదు సర్."

"ఏదికాదు. ముందవతల కెళ్ళిపో."

సుందరం కదల్లేదు. రె. గుమస్తా తన

ని చూస్తుంటున్నాడు. గుమాస్తాని ఏలా అర్థించాలో సుందరం కర్థం కావడంలేదు. ఏలా చెప్పే ఆ ముఖంలో జాలి పుట్టుకొస్తుందో తెలియటంలేదు. జీవితంలో యిటువంటి సమస్య నెలా సాల్వ్ చేయాలో అర్థం కాని అనుభవం. భయంతో గుండె దడ దడ లాడిపోతోంది. మూడు సంవత్సరాల సీనియార్టి గంగలో కలిసిపోతుంది, ఈ కారు స్వాయిలయితే ఎంప్లాయిమెంట్ ఆఫీసులో సీనియార్టి వుంటే యివ్వాడు కాకపోయినా, యిప్పటికైనా అవకాశం రాకపోతుందా! దానివల్ల ఉద్యోగం రాకపోతుందాన్న ఆశ.

రె. గుమస్తా తలెత్తి "ఇంకా యిక్కడేం మకయ్యా? వెళ్ళవతలికి ఇక్కడెవరూ వుండకూడదు." అన్నాడు.

"మీరలాంటే ఏలా సార్. దయుంచి..."

అతను అదోలా నవ్వి "దయా! మీ మీద దయ తలచి పని చేస్తే, మా నెత్తిన పైను గుడ్తే" అన్నాడు.

"అంత మాట అనకండి సార్. ఏలాగైనా రెన్యువల్ చేయించండి సార్ మళ్ళీ క్రొత్తది చేయించాలంటే సీనియార్టి పోతుందండి" అన్న సుందరం మాటలు విన్నాడు రె. గుమస్తా ఒకసారి సుందరం వంక చూపి పుస్తకంలో తల దూర్చాడు తల అటూ, ఇటూ ఆడించాడు దగ్గు రాకపోయినా దగ్గాడు అవసరం లేకపోయినా జేబులోంచి రుమాలు తీసి ముఖం తుడుచుకున్నాడు

రె. గుమస్తా బుర్రలో రేటు నిర్ణయమవుతోంది.

నాలుక పీకడం గుర్తొచ్చి సిగరెట్టు అంటించాడు. గుండె నిండా దమ్ము లాగి ఫోర్సుగా పొగ వదిలి సానుభూతిగా నిట్టూర్చి, "లాభం లేదయ్యా!" అన్నాడు. బుర్రలో నిర్ణయమైన రేటుకి మొదటి బాణంగా.

సుందరం ఆ తీర్పు విని గిల గిలాడిపోయాడు, ముఖం వల్లగా మాడిపోయింది.

రె. గుమస్తా కళ్ళు సుందరం జేబును నిశితంగా పరిశీలించాయి. ప్చ్...నిత్తుగా లేదు జేబు. అయినా పొరుగూరి మనిషి, ఉండకపోవు.

సుందరం అతని వైపే అర్థింపుగా చూస్తున్నాడు.

"ఏమయ్యా!" అని ముందుకు వంగి మెల్లగా, "ఒక పాతిక రూపాయిలివ్వు నీ పని చూసేస్తాను" అన్నాడు.

సుందరం ఆ రేటు విని ఉలిక్కిపడ్డాడు. తన దగ్గరే పాతిక రూపాయలున్నాయి. ఇంటి కెళ్ళడానికో పది రూపాయలవసర మవుతాయి. పదిహేను కంటె నిక్కువివ్వలేడు.

"ఏం ... మాట్లాడవ్ ?"

సుందరం ముఖం జాలిగా పెట్టి, "క్షమించాలి. అంతిచ్చుకునే స్తోమతు నాకు లేదండి" అన్నాడు.

గుమస్తా వెంటనే "జాలిపడి ఊరికే చేస్తాలే, సంతోషమేనా!" అన్నాడు.

సుందరం ముఖం కళ కళ లాడింది.

"జన్మలో మీ ఋణం తీర్చుకోలేనండి" అన్నాడు ఆనందంగా.

ఆ ఆనందం చూసి గుమస్తా హేళనగా, "చాల్లే నీ ఆనందం. సహాయం చేస్తానంటె బెట్టు చేస్తున్నావు. ఆఖరి సారిగా చెబుతున్నాను. ఇరవై కంటే తక్కువకి చెయ్యలేను" అని కుర్చీలోంచి లేచాడు.

సుందరంకి నిజంగా చేయడేమోనని భయపడి పోయాడు ఇంటి కెళ్ళడం మాటెలావున్నా, ఈ పని కాస్త పూర్తయితే చాలనుకొని జేబులోంచి రెండు పదులు తీసిస్తూ "చేయించండి" అన్నాడు ఎంప్లాయమెంటు కార్డు అందించాడు. రె. గుమస్తా లోపలికెళ్ళి పావుగంటలో తిరిగొచ్చి "రెన్యువల్ చేయించాను. వచ్చేసారయినా జాగత్తగా రెన్యువల్ చేయించుకో" అంటూ కార్డిచ్చాడు.

సుందర్ బయటికొచ్చి ఒకతన్ని టైము మడిగాడు.

నాలుగు గంటలయింది.

జేబులు తడుముకుని, డబ్బులు పైకితీసి లెఖ్ఖ చూసుకుంటె అయిదున్నరమాత్రమే వుంది. అంటే సగం దూరం నడవాలి. ఏళ్ళో వరినైనా అడుగుదామంటే యెవ్వరూ తెలియని వూరు. నడక ప్రారంభించాడు. ఒక వైపు పనయినందుకు సంతోషంగా వున్నా, ఇంటికి సరిగా చేరగలనో, లేదోనన్న భయం.

సాయంకాలపు వాతావరణం. దుమ్మురేపుకుంటూ స్పీడుగా పోయే వాహనాలు. కేకలు, అరుపులు, ఒకటేమిటి చాలా హడావిడిగా వుంది మెయిన్‌రోడ్డు. దూరంగా ఎక్కడో రైలు కూత. రైలుమీద వెడదామంటే ఆ సౌకర్యం కూడా లేని వూరు. నడక తప్పదని ఏలానో వచ్చేనెడి ఊరు చివరికి అయిదు గంటలకి చేరుకున్నాడు.

*   *   *

సుందరం నడుస్తున్నాడు

రెండు మైళ్ళు నడిచాడు.

అంతలో ఎదురుగా వెడుతున్నో యువకుడ్ని పిలిచి ఆపాడు సుందరం.

"హల్లో! మీరా! ఇందాక ఎంప్లాయ్‌మెంటాఫీసు కొచ్చారు కదూ!" అన్నాడతను.

"అది గుర్తువచ్చే మిమ్మల్ని పిలిచాను" అతనితో కలిశాడు సుందరం. ఇద్దరూ నడుస్తున్నారు.

"మీ దేవూరు?" అడిగాడు సుందర్.

అతను చెప్పాడు.

"మీ దగ్గర ప్రయాణానికి డబ్బులేక నడిచి వెడుతున్నారు కదూ!" సుందరం అడిగాడు.

అతను ఆశ్చర్యపోతూ, "మీకెలాతెలుసు" అడిగాడు. సుందరం నవ్వి, "నేనూ మీలాగే ఉద్యోగపెట్టుకుని నడుస్తున్నవాడిని కాబట్టి" అన్నాడు.

ఎందువల్లనో అతను ఒకక్షణం మౌనంగా వుండిపోయి, "మనకి వాళ్ళు సహాయం చేస్తున్నారు. సంతోషమే. కానీ మనల్ని పిండి పిప్పిచేసి, యిబ్బందులపాలు చేసేలా చేయడం మాత్రం చాలా ఘోరమండి" అన్నాడు.

ఇద్దరూ కబుర్లాడుకుంటూ నడుస్తున్నారు.

వాళ్ళ కబుర్లలో నిరుద్యోగం, రాజకీయం—పెరిగిపోతున్న ధరలు చోటుచేసుకొంటున్నాయి.

ఒక మైలు నడిచారు.

అప్పటికి ఆరు గంటలయింది.

మంచి జోరుగా కబుర్లు సాగిపోతున్న సమయంలో సుందరం హఠాత్తుగా ఆగిపోయాడు.

"ఏమిటాగిపోయారు?" అడిగాడతను.

"మీ పేరు..."

"ముత్యాలరావు."

"ఆఁ... చూడండి ముత్యాలరావుగారూ! రోడ్డు వారగా పాన్ పోసుకుంటున్నతను కూడా ఎంప్లాయమెంటాఫీసు కొచ్చినట్టున్నాడు కదూ!" అని ఓ యువకుడ్ని చూపించాడు సుందరం.

బహుదూరపు బాటసారులు

ముత్యాలరావు అతన్ని పరీక్షగా చూసి, "అవునండీ, ఇతనూ వచ్చేడు" అన్నాడు.

పాన్ వేసుకుని మామూలుగా రోడ్డు మీదకి వచ్చినతను విశ్వమ చూసి, "హల్లో! మీరా! ఏమిటి, మీ యిద్దరిదీ ఒకే వూరా? షెల్టర్‌కి వెడుతున్నారా!" అడిగాడు గుక్క తిప్పుకోకుండా.

సుందరం కతనిని చూస్తే చాలా జాలి కలిగింది. బట్టలు నలిగిపోయాయి. అవికూడా సింథటిక్ బట్టలు కావు.

ముత్యాలరావంతా చెప్పి, "ముగ్గురం కలిశాము. ఈ రహదార్లో మనలాంటి ఎందరు నిర్భాగ్యులను కలుసుకోబోతున్నామో! హాయిగా కబుర్లాడుకుందాం, పదపండి, ఏంచేస్తాం!" అన్నాడు.

ముగ్గురు నడక సాగిస్తున్నారు.

ముత్యాలరావు చెప్పే కబుర్లు వింటూ, తమ కష్టాన్ని తాత్కాలికంగా మరచిపోయి సుందరం, విశ్వంలు నడుస్తున్నారు.

అలా ఓ పావుగంట నడిచారు.

కొంత దూరం నడిచాక ఒక పల్లెటూరి సెంటర్లో గుంపును చూసి నడక వేగం పెంచారు. జనం చాలా విచారగ్రస్తులై వుండటం చూసి, మిత్రత్రయం ఆ గుంపుని చీల్చుకుని లోపలి దృశ్యం చూసి నిర్ఘాంతపోయారు. ఒకరిముఖా లొకరు చూసుకున్నారు.

"ఆయనే కదూ?"

"ఆయనే!"

"ఎలా జరిగింది?"

అప్పుడొకాయనొచ్చి చెప్పాడు.

"ఈయన రిజిస్ట్రేషను ఆఫీసులో పని చేస్తున్నాడు. ఇక్కడకి దగ్గర్లోనే ఓ వూరుంది. రోజూ సువేగామీద వెళ్లొస్తూ వుంటాడు. రోజూ బాగానే వెళ్లి వచ్చేవాడు. కానీ, ఈవేళ ఆఫీసు అయిం తర్వాత వస్తున్నాడు. ఇక్కడికొచ్చేసరికిపడిపోయాడు. హార్ట్ ఎటాక్ మనిషేమో! చాలా బాధపడి పోయి చివరికి చచ్చిపోయాడు."

అదివిన్న సుందరం సానుభూతితో రిమ్యువల్ గుమాస్తా వైపు చూసాడు. ముత్యాలరావు నోటమాట లేక చూస్తుండి పోయాడు, విశ్వం పరిస్థితి కూడా అదే.

అయిదు నిముషాలు గడిచాయి. ఆరో నిమిషంలో ముత్యాలరావు తేరుకున్నాడు.

"మీ కెవ్వరికీ అభ్యంతరం లేకపోతే ఈయన్ని వారి గ్రామము తీసుకువెడతాము" అన్నాడు ముత్యాలరావు.

"అయ్యో! అంతకన్నానా బాబూ! తప్పక తీసుకు వెళ్ళండి" అన్నారు పెద్ద మనుషులు. ముత్యాలరావు పడివున్న మోటారు సైకిల్ స్టార్టు చేయబోయాడు కానీ, అది పాడయిపోయి స్టార్టు కాలేదు. ఆ ఊరి పెద్ద మనుషులే రెండు రిక్షాలని పంపించారు, సాధారణంగా ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో రిక్షాలు రావు. బళ్లు కట్టారు.

రిక్షా లొచ్చినాయి.

ఒక రిక్షాలో రి. గుమస్తా శవం, ముత్యాలరావూ, రెండో రిక్షాలో మోటారు సైకిలు, మిత్రద్వయం.

రిక్షాలు బయలుదేరాయి.

అరగంటలో గమ్యస్థలం చేరుకున్నాయి. ఒక భార్య, తన భర్త మరణాన్ని అనుకోకుండా విని, ఆమె పడే వేదన తలచుకుంటుంటే ముత్యాలరావు కళ్లు చెమర్చాయి. మెల్లిగా కబురు తెలిపింది. గొల్లుమని ఏడుపులు భార్య, పిల్లలు, తల్లి చెల్లెళ్ళు రిక్షా చుట్టూ ముట్టేశారు ముత్యాలరావు కూర్చుండా ఏడపాగలేదు శవాన్ని క్రిందకి దించారు. విశ్వం, సుందరంలు సువేగాని దించారు.

అక్కడి వాతావరణం గుండెల్ని కోసేలా వుండటంతో, అది చూడలేక, కాస్త ముందు కొచ్చారు మిత్రత్రయం, రి. గుమస్తా మరణాన్ని ఇంట్లోవాళ్ళకి చెప్పేసి

"పాపం, చాలా పెద్ద సంసారమండి, ఆ సంసారం కోసమే పరోక్షంగా మనతిట్లు తింటున్నారిలాంటివారు. ఆఁ... చూడండి సుందరం గారూ! మీ దగ్గరెంతుంది?" అడిగాడు ముత్యాలరావు.

"అయిదున్నర"

"మీ దగ్గర" విశ్వాన్ని అడిగాడు.

"నాలుగు రూపాయలు"

"నా దగ్గర అయిదు రూపాయలున్నాయి. మొత్తం కలిపితే పద్నాలుగు రూపాయలు. రిక్షావాళ్ళు పదిహేను అడుగుతున్నారనుకోండి, మన దగ్గరున్నవన్నీ ఇచ్చేద్దాం. ఈ విచార సమయంలో వాళ్లని రిక్షా వాళ్ళకి డబ్బులేమడుగుతాము? మీ కిష్టమేనా!" అని చూసాడు వాళ్ళ వైపు ముత్యాలరావు.

వారిద్దరు కూడా సంతోషంగా డబ్బులిచేశారు.

ముత్యాలరావు ఆ డబ్బు మొత్తం రిక్షా వాళ్ళకిచ్చివచ్చి, భగవంతుడు మనకి కాళ్ళిచ్చాడు. హాయిగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ నడుద్దాం అని ఓ క్షణం ఆగి, "జీవితంలో కాకతాళీయంగా జరిగే సంఘటనలు చాలా కాలం వరకూ మరచి పోలేము కదూ!" అన్న ముత్యాలరావు మాటలు వింటూ ముగ్గురూ అప్పుడప్పుడే చిక్కబడుతున్న చీకట్లో కలసిపోయారు బహుదూరపు బాటసారులు.